

HALLINTOVALIOKUNTA**Lausunto 3/1995 vp****Hallituksen esitys 72/1995 vp***Valtiovarainvaliokunnalle*

Hallituksen esitys n:o 72/1995 vp valtion talousarvioksi vuodelle 1996 on lähetetty valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan. Eduskunnan työjärjestyksen mukaan erikoisvaliokunta voi omasta aloitteestaan antaa toimialaansa koskevan lausunnon talousarvioesityksestä valtiovarainvaliokunnalle.

Valiokunnassa ovat asian johdosta olleet kuultavina ylijohtaja Pekka Kilpi, hallitusneuvos Arto Luhtala, neuvotteleva virkamies Pasi Korvenranta, ylitarkastaja Tiina Tikka ja poliisiylitarkastaja Eero Laine sisäasiainministeriöstä, apulaisosastopäällikkö Pekka Järvinen ja suunnittelusihteeri Arto Salmela sosiaali- ja terveysministeriöstä, talousjohtaja Eero Pulkkinen, apulaisosastopäällikkö Simo Juva ja ylitarkastaja Matti Väisänen opetusministeriöstä, budjettineuvos Raija Koskinen valtiovarainministeriöstä, maaherra Mauri Miettinen Kymen läänin hallituksesta, varatoimitusjohtaja Timo Kietäväinen, erityisasiantuntija Jouko Heikkilä, rakennepoliitiikan päällikkö Juha Talvitie ja erityisasiantuntija Pietari Jääskeläinen Suomen Kuntaliitosta, puheenjohtaja Matti Krats Suomen Poliisijärjestöjen Liitosta, puheenjohtaja Kaino Törmälä Rajavartioliitosta, puheenjohtaja Veli-Matti Mattila Merivartioliitosta, kaupunginjohtaja Pekka Kettunen Jyväskylän kaupungista, kunnanjohtaja Tapani Tölli Tyrnävän kunnasta, kunnanjohtaja Tuomo Tegelsten Maskun kunnasta sekä kunnanjohtaja Jari Horttanainen Tuupovaaran kunnasta. Kirjallisen lausunnon ovat valiokunnalle antaneet Poliisin lääninjohtory ja Suomen Nimismiesyhdistys ry.

Valiokunnan kannanotot*Yleistä*

Valiokunta on ottanut tässä lausunnossa kantaa joihinkin hallinnonalaansa koskeviin kysy-

myksiin. Talousarvioesitystä arvioidaan erikseen maakunnan kehittämisrahaa lukuun ottamatta kunnallishallinnon ja -talouden näkökulmasta tarpeellisilta osin käsiteltäessä hallituksen esitystä n:o 110/1995 vp laiksi eräistä kuntien valtionosuuksien järjestelyistä vuonna 1996 ja eräistä muutoksista valtionosuuslainsäädäntöön.

Maakunnan kehittämisraha

Maakunnan kehittämisrahaa (momentti 26.98.43) ehdotetaan talousarvioesityksessä vähennettäväksi vuodesta 1995 20,5 miljoonalla markalla 104,5 miljoonaan markkaan. Saadun selvityksen mukaan määrärahasta menisi Euroopan unionin alue- ja rakennepoliittisiin hankkeisiin yhteisöaloitteet mukaan lukien 77 miljoonaa markkaa, osaamiskeskuksille 15 miljoonaa markkaa ja Barentsin alueen yhteistyöhön noin 2 miljoonaa markkaa. Sanottu merkitsee sitä, että sitomatonta rahaa jäisi jäljelle noin 10 miljoonaa markkaa. Enintään viimeksi mainittu summa voitaisiin siten osoittaa kansalliseen aluekehitystyöhön EU:n ohjelma-alueiden ulkopuolella, missä asuu lähes puolet väestöstämme.

Valiokunta toteaa, että maakunnan kehittämisrahaa on tietoisesti lisätty alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) säätämisen yhteydessä tarkoituksin, että alueellisen kehittämis työn kannalta keskeisillä viranomaisilla, maakunnan liitoilla, olisi myös oma taloudellinen kehittämispanoksensa uudessa ohjelmaperusteisessa alue- ja rakennepoliitikassa. Euroopan unionin jäsenenä additionaliteettiperiaate edellyttää Suomelta myös alueellisen omarahoituksen turvaamista.

Hallintovaliokunta katsoo, että maakunnan kehittämisraha tulisi välttämättä säilyttää vuoden 1995 tasolla, mikä voi tapahtua mahdollisesti talousarvion sisäisillä aluekehityksärahoja koskevilla järjestelyillä.

Aluekehitysrahat

Alueiden kehittämistä annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan valtion talousarviossa eri hallinnonaloilla nimetään ne määrärahat, joilla voidaan edistää alueellisten kehittämistavoitteiden ja niiden toteuttamiseksi laadittavien aluekehittämishankkeiden toteuttamista (aluekehitysrahat).

Talousarvioesityksen yleisperusteluissa on luettelo momenteista, jotka momenttiperusteissa on nimetty aluekehitysrahoiksi. Hallintovaliokunta katsoo, että olisi loogista nimetä osittain tai kokonaan aluekehitysrahoiksi ainakin ne momentit, joita käytetään Euroopan unionin aluekehitysrahaston osarahoittamien hankkeiden rahoittamiseen. Näin ei kuitenkaan talousarvioesityksessä ole menetelty. Valtiovarainvaliokunta on muun muassa mietinnössään n:o 81/1993 vp hallituksen talousarvioesityksestä n:o 126/1993 vp vuodelle 1994 kiinnittänyt huomiota aluekehitysrahojen puutteelliseen nimeämiseen. Hallintovaliokunta katsoo, että myös tässä yhteydessä tulisi asiaan puuttua, jotta alueiden kehittämistä annetun lain 6 §:n 1 momentti tulisi asianmukaisesti otetuksi huomioon.

Poliisitoiminta

Poliisin tulostavoitteisiin sisältyy toisaalta tavoite estää rikoksia ja häiriöitä vaikuttamalla niiden taustalla oleviin syihin sekä toisaalta vakavan rikostutkinnan toimintaedellytysten turvaaminen. Samanaikaisesti on vireillä myös 176 poliisin viran vähentäminen.

Ottaen huomioon viime vuosien taloudellisen kehityksen johdosta reaalisesti yhä niukemmat määrärahat on pelättävissä, ettei asetettuja tulostavoitteita saavuteta. Kun toiminta joudutaan yhä enemmän laittamaan lyhyen aikavälin tarkeysjärjestykseen, voidaan arvioida, että uudessa poliisilaissa korostettu ennalta estävä toiminta samoin kuin vähemmän kiireelliset tehtävät ja vähäisemmät omaisuusrikokset jäävät pienemmälle huomiolle. On selvää, että tarkeysjärjestyksen etupäähän tulee asettaa kiireelliset hälytystehtävät ja törkeiden rikosten tutkinta. Valiokunnan käsityksen mukaan on nähtävissä risti-

riitaa poliisihallinnon tavoitteiden ja määräraha-kehityksen välillä.

Eduskunta on aiemminkin puuttunut viime vuosina vireillä olleisiin poliisin virkojen vähentämishankkeisiin. Hallintovaliokunta katsoo, että virkojen vähentämistä koskeva tarkastelu tulee siirtää talousarvioesityksen samoin kuin myös kuluvan vuoden osalta vireillä olevan kihlakuntaudistuksen johdosta vuoden 1997 talousarvion yhteydessä suoritettavaksi.

Henkilöstöpolitiikka ja henkilöstöhallinto

Hallintovaliokunnan toimialaan kuuluvat hallinnon kehittämiseen liittyvät kysymykset ja valtion henkilöstöä koskevat asiat virkamiesten osalta. Asiantuntijoiden kuulemisissa ovat tulleet esiin säästöjen vaikutukset henkilöstöön monilla eri tavoilla. Vähentyneitten resurssien johdosta työtehtävät ovat tulleet laajalti yksilöiden kannalta osin kohtuuttoman raskaiksi aiheuttaen sairastumisia ja myös muita vakavia seurauksia. Saadun selvityksen perusteella leikkaukset ovat muun ohella vaikuttaneet osin työmotivaatiota vähentävästi senkin johdosta, että työn rasittavuuden lisääntyessä ansiotaso on samalla saattanut pienentyä.

Valiokunta katsoo, että valtion tulee huolehtia asianmukaisesti henkilöstöstään myös niin, että henkilökunnan fyysisestä ja henkisestä jaksamisesta pidetään riittävää huolta.

Ulkomaalaisviraston asioiden käsittelyajat

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen sisäasiainministeriönkin selvityksestä ilmenevään seikkaan, että kansalaishakemusten ja turvapaikkahakemusten käsittelyajat näyttävät taas alkavan pidentyä.

Edellä esitetyn perusteella valiokunta esittää kunnioittavasti,

että valtiovarainvaliokunta ottaisi mietintöönsä laatiessaan huomioon, mitä tässä lausunnossa on esitetty.

Helsingissä 24 päivänä lokakuuta 1995

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Väistö, varapuheenjohtaja Dromberg sekä jäsenet Alaranta,

Kallio, Kankaanniemi, Karpio, V. Koski, Kuro-la, Löf, Manninen, Mikkola, T. Pohjola, Polvi, Puhjo, Pulliainen ja Ranta-Muotio.